

مدیر طرح از طرف مجری: امیر ناظمی

همکاران اصلی در تدوین گزارش: شادی ضیغمی، مینا درویش، امیرحسین عصارزاده، امیر ناظمی

نشانی کارفرما: اراک، بلوار فاطمیه، استانداری مرکزی، تلفن: ۰۸۶ - ۳۳۶۶۶۰۰۱

نشانی مجری: تهران، کریمخان، ایرانشهر، آذرشهر، شماره ۱۱، طبقه اول، تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۰۰۷۵۵

Info@atinegaar.com

www.atinegaar.com

گزارش «پروفایل شهرستان خنداب» پیرو قرارداد شماره ی ۹۱/۸/۲ ص با موضوع آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی (اجرای فاز دوم مطالعات آمایش استان) تهیه شده است.

صحت مندرجات گزارش برعهده‌ی مدیر طرح پژوهشی است.

کلیه حقوق و مالکیت دستاوردهای حاصل از این گزارش متعلق به مجری و کارفرما به صورت مشترک است.

هرگونه نسخه برداری از آن، اعم از کپی، نسخه برداری الکترونیکی و یا ترجمه بخش یا تمام آن، و استفاده از محتوای گزارش منوط به اخذ مجوز کتبی از مجری و کارفرما و با استناد به کلیه اطلاعات گزارش مجاز است.

Khondab County Profile

Report No. 25-5

Main Project:

Markazi Spatial Foresight

© Copyright 2015, Atinegaar Thinktank

All rights reserved.

Published March, 2015

This document may not, in whole or in part, be copied, photocopied, reproduced, translated, or reduced to any machine readable form without Atinegaar's formal permission. Every effort has been made to ensure the accuracy of this document. However, Atinegaar shall not be liable for any error or for incidental or consequential damages pertinent to the form, performance, or use of this document or the examples within. The information herein is subject to change without notice.

Trademarks

Other product names mentioned in this document may be trademarks or registered trademarks of their respective companies and are the sole property of their respective owners.

چکیده

این گزارش به ارائه تصویری از شهرستان خنداب مبتنی بر نتایج مطالعات آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی می‌پردازد. بر این اساس پس از مقایسه شهرستان خنداب با سایر شهرستان‌های استان مرکزی از منظر چند شاخص کلیدی در دسترس، تلاش شده است تا نتایج بخش‌های مختلف مطالعه در خصوص شهرستان خنداب، در این گزارش به صورت خلاصه ارائه شود. در پایان نیز نقش شهرستان خنداب با توجه به ویژگی‌ها و پتانسیل‌هایش در جهت پیشبرد اهداف و راهبردهای استان، تبیین شده است.

کلیدواژه: شهرستان خنداب، توسعه، تفکر ارزشی، توان اکولوژیک، راهبردهای آمایشی پابرجا

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
۱ شهرستان خنداب از منظر آمار	۱
۲ مهمترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای شهرستان خنداب	۱۶
۱-۲ نقاط قوت	۱۶
۲-۲ نقاط ضعف	۱۶
۳-۲ فرصت‌ها	۱۷
۴-۲ تهدیدات	۱۷
۳ وضعیت توان اکولوژیکی شهرستان خنداب	۱۸
۴ وضعیت توسعه اقتصادی، اجتماعی، سکونتگاهی و فناوریانه شهرستان خنداب	۱۹
۵ نتایج حاصل از تفکر ارزشی در خصوص شهرستان خنداب	۲۵
۱-۵ مهمترین دغدغه‌ها	۲۵
۲-۵ موضوعات و مسائل غیرقابل قبول	۲۶
۳-۵ روندهای اجتناب‌ناپذیر و واقعیت‌ها	۲۷
۴-۵ ویژگی‌های مطلوب آینده	۲۸

۲۹.....	ویژگی‌های نامطلوب آینده	۵-۵
۳۰.....	ویژگی‌هایی که مطلوب است شهرستان در آینده به واسطه آن‌ها شناخته شود.....	۶-۵
۳۱.....	مهمترین محدودیت‌های توسعه	۷-۵
۳۲.....	مهمترین مزیت‌های شهرستان خنداب.....	۸-۵
۳۴	نقش شهرستان در راستای تحقق اهداف و پیاده‌سازی راهبردها	۶
۳۵	نتیجه‌گیری و جمع‌بندی	۷

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۵	جدول ۱: فعالیتهای دارای مزیت نسبی شهرستان خنداب در سال ۱۳۹۰
۳۴	جدول ۲: ماموریتها و وظایف خاص شهرستان خنداب در جهت پیشبرد راهبردهای کلان استان

فهرست شکل‌ها

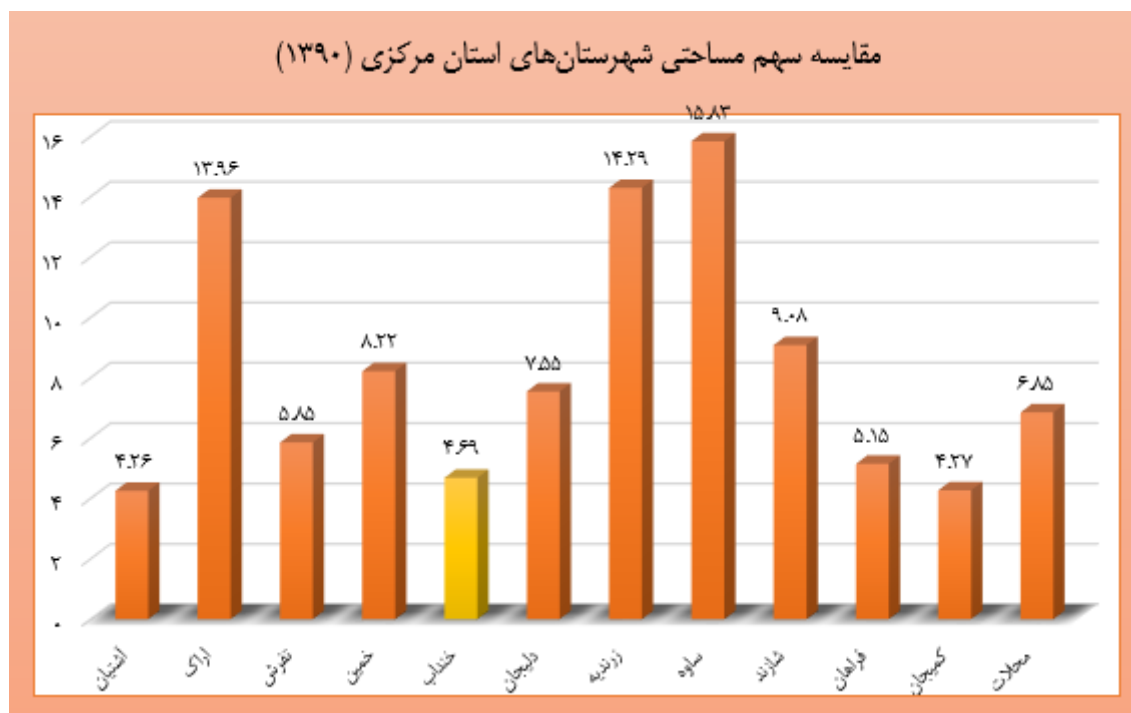
صفحه	عنوان
۲	شکل ۱: مقایسه سهم مساحتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۳	شکل ۲: مقایسه سهم جمعیتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۴	شکل ۳: مقایسه سهم جمعیت روستایی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۵	شکل ۴: مقایسه نرخ باسوادی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۶	شکل ۵: مقایسه نرخ باسوادی جمعیت شهری و روستایی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۷	شکل ۶: مقایسه ضریب شهرنشینی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۸	شکل ۷: مقایسه نرخ مشارکت اقتصادی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۹	شکل ۸: مقایسه نرخ بیکاری شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۱۰	شکل ۹: مقایسه تعداد کل کارگاه‌های صنعتی شهرستان‌های استان مرکزی
۱۱	شکل ۱۰: مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۸۵
۱۲	شکل ۱۱: مقایسه تغییرات سهم اشتغال بخش صنعت در شهرستان‌های استان مرکزی
۱۳	شکل ۱۲: مقایسه ضریب مکانی اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰
۱۴	شکل ۱۳: ضریب مکانی بخش‌های مختلف اقتصادی شهرستان خنداب در سال ۱۳۹۰

- شکل ۱۴: نقشه توان اکولوژیک شهرستان خنداب ۱۸
- شکل ۱۵: شمای کلی از وضعیت توسعه‌یافتگی سازمان فضایی شهرستان خنداب در مقایسه با سایر شهرستان‌های استان مرکزی ۱۹
- شکل ۱۶: وضعیت توسعه اجتماعی شهرستان خنداب از منظر شاخص‌های مختلف ۲۱
- شکل ۱۷: وضعیت توسعه اقتصادی شهرستان خنداب از منظر شاخص‌های مختلف ۲۲
- شکل ۱۸: وضعیت توسعه سکونتگاهی شهرستان خنداب از منظر شاخص‌های مختلف ۲۳
- شکل ۱۹: وضعیت توسعه فناوری و خدمات برتر شهرستان خنداب از منظر شاخص‌های مختلف ۲۴

۱ شهرستان خنداب از منظر آمار

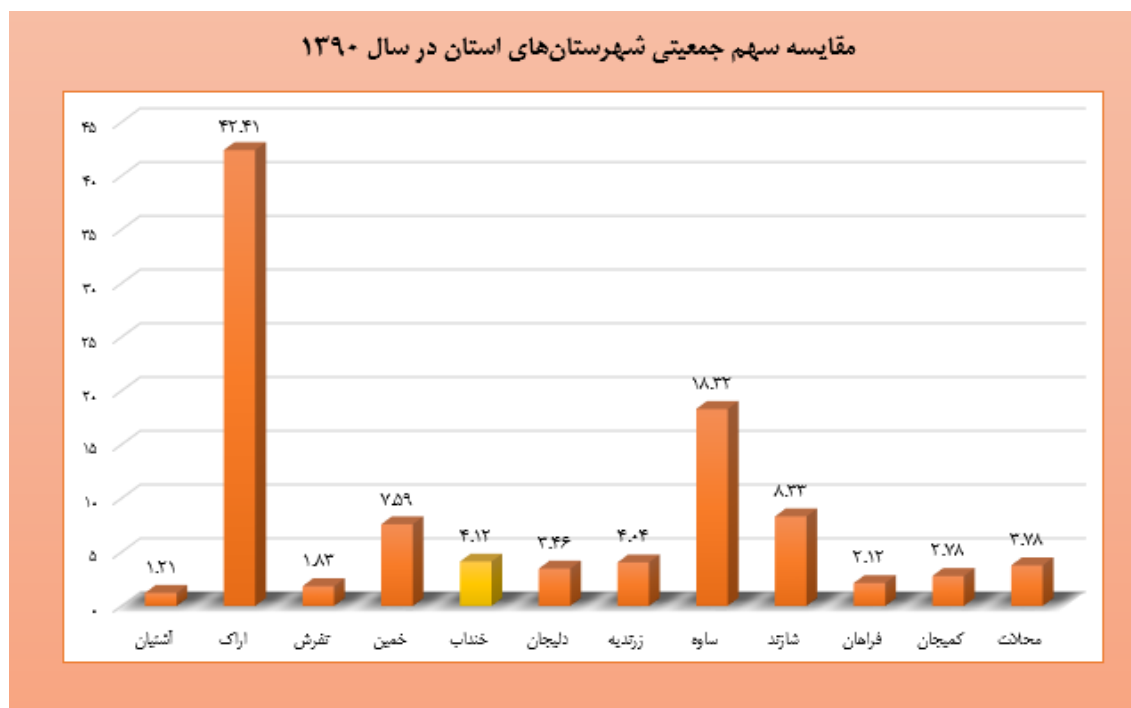
شهرستان خنداب در غرب استان مرکزی قرار دارد و با مساحتی حدود ۱۳۶۵ کیلومتر مربع، ۴,۶۹ درصد از مساحت کل استان را در بر می گیرد. این شهرستان از شمال با شهرستان کمیجان، از شرق با شهرستان اراک، از جنوب با شهرستان شازند و از غرب با استان همدان همسایه است. شهرستان خنداب، از ۲ بخش (قره چای و مرکزی)، ۲ شهر (خنداب و جاورسیان) و ۵ دهستان (اناج، جاورسیان، سنگ سفید، خنداب و دهچال) تشکیل شده است. از مجموع ۱۴۱۳۹۵۹ نفر جمعیت استان، حدود ۴,۱۲ درصد ساکن این شهرستان هستند. همچنین از مجموع ۳۶۸۹۵۸ نفر جمعیت روستایی استان، ۱۲,۴۱ درصد ساکن این شهرستان هستند.

شکل ذیل، به مقایسه سهم مساحتی شهرستان های استان مرکزی با یکدیگر می پردازد. همانگونه که مشخص است شهرستان خنداب، پس از آشتیان و کمیجان، سومین شهر کوچک استان محسوب می شود.

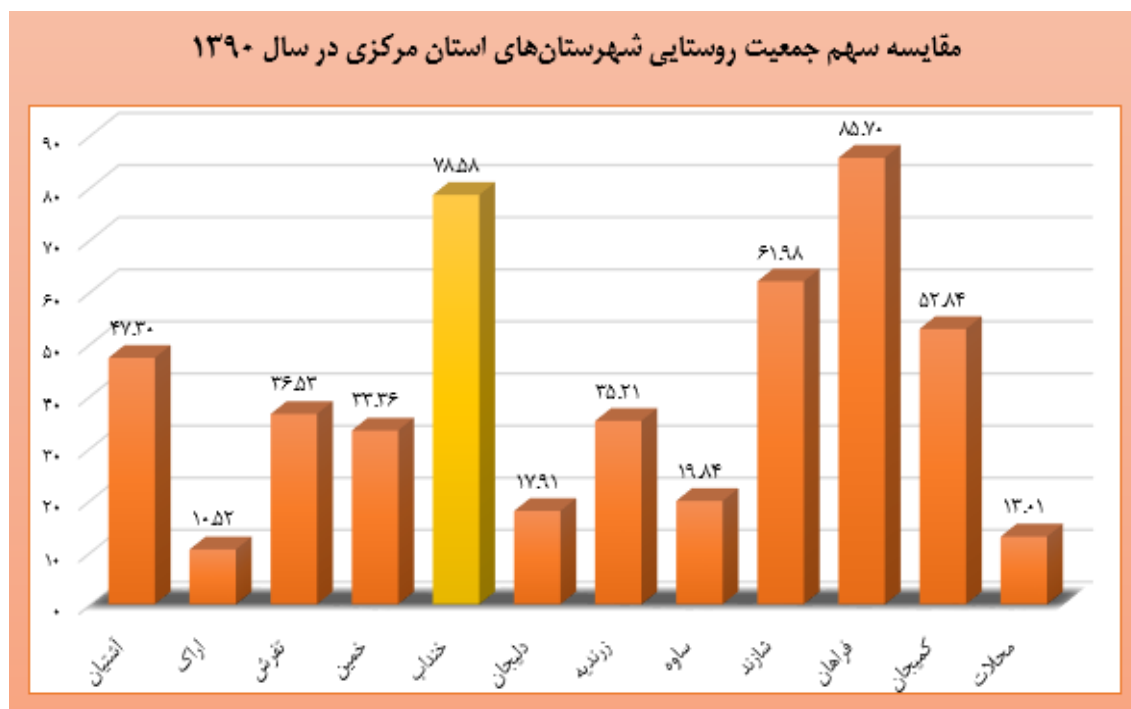
شکل ۱: مقایسه سهم مساحتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

شکل بعد، به مقایسه سهم جمعیتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰ می‌پردازد. شهرستان خداب با ۴,۱۲ درصد از جمعیت کل استان، پس از اراک و ساوه، شازند و خمین، در رتبه پنجم میان شهرستان‌های استان قرار گرفته است.

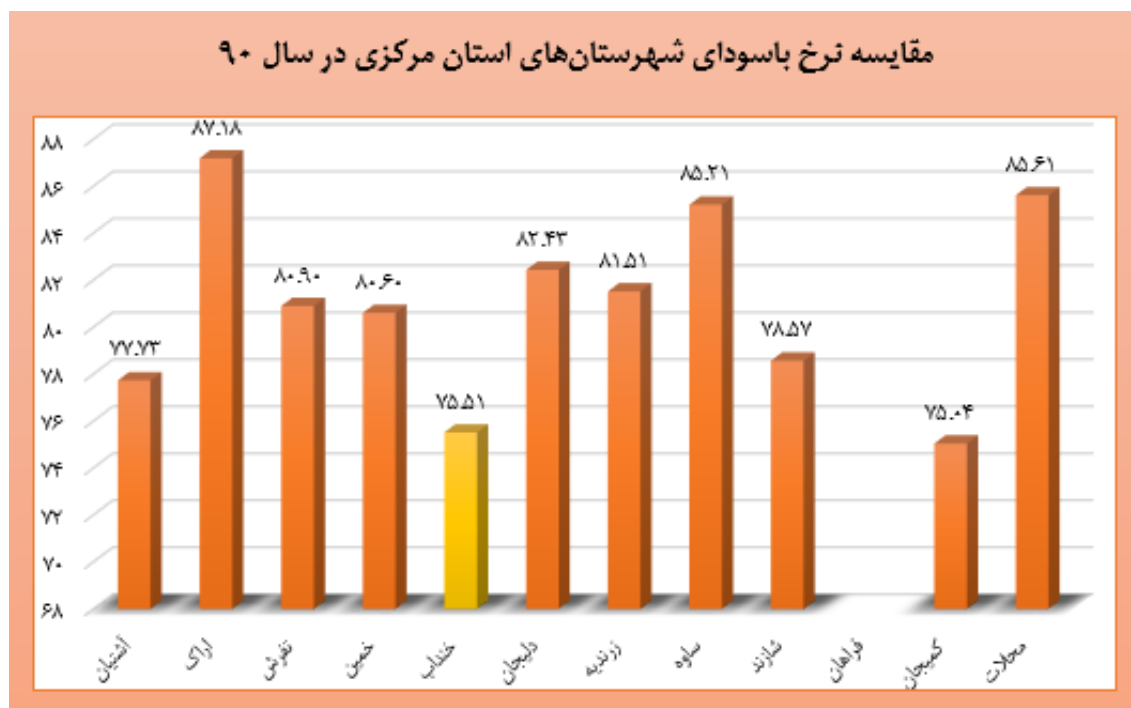
شکل ۲: مقایسه سهم جمعیتی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

شکل بعد، سهم جمعیت روستایی شهرستان‌های استان را از کل جمعیت روستایی استان نشان می‌دهد. همانگونه که مشخص است شهرستان خداب با ۷۸,۵۸ درصد، پس از شهرستان فراهان، بیشترین سهم جمعیت روستایی را به خود اختصاص داده است.

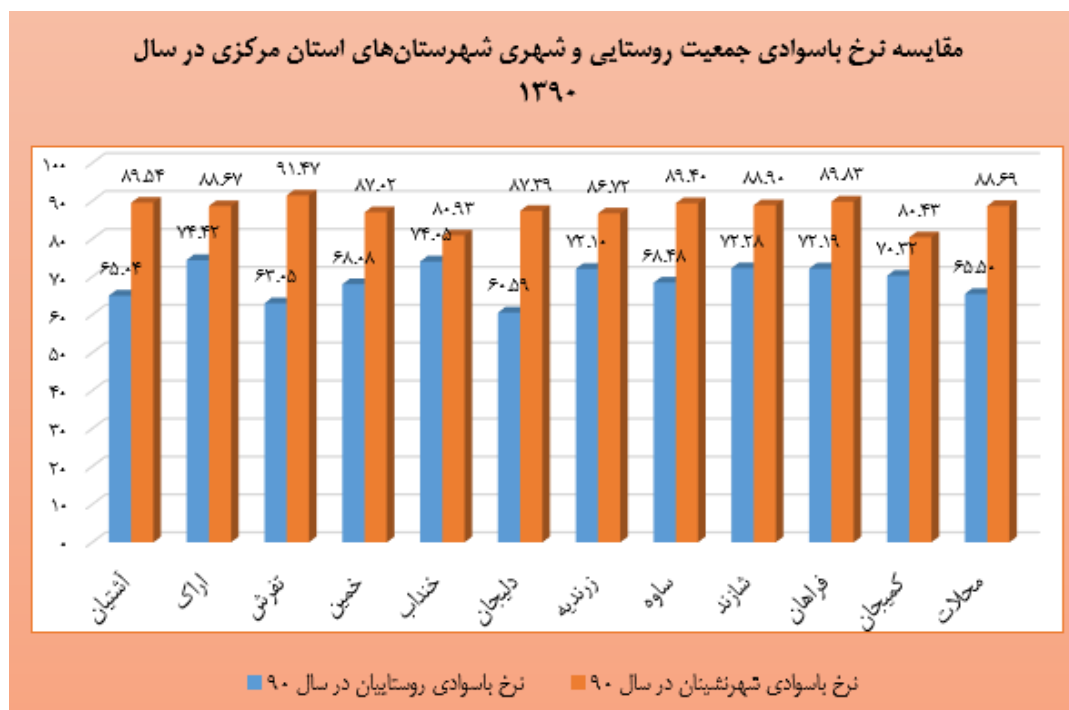
شکل ۳: مقایسه سهم جمعیت روستایی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

بررسی نرخ باسوادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۹۰ نشان می‌دهد که این شاخص برای شهرستان خنداب معادل ۷۵.۵۱ درصد بوده است و این شهرستان از حیث این شاخص در رتبه دهم میان شهرستان‌های استان قرار می‌گیرد. این درحالیست که نرخ باسوادی کشور در همین سال معادل ۸۴.۷ درصد و نرخ باسوادی استان مرکزی نیز ۸۳.۸ درصد بوده است.

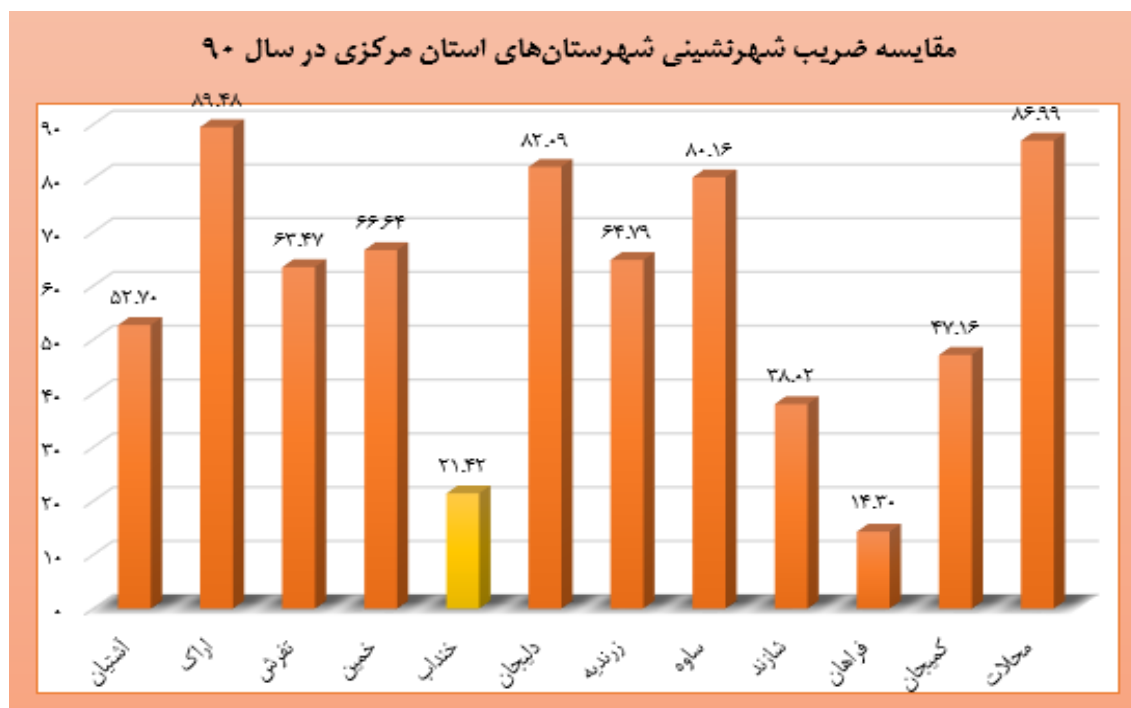
شکل ۴: مقایسه نرخ باسودای شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

همچنین بررسی نرخ باسودای به تفکیک جمعیت شهری و روستایی نشان می‌دهد که نرخ باسودای جمعیت شهری شهرستان خنداب در سال ۱۳۹۰، ۸۰،۹۳ و نرخ باسودای جمعیت روستایی در همین سال ۷۴،۰۵ بوده است. لازم به ذکر است میانگین نرخ باسودای شهری و روستایی کشور در همین سال به ترتیب ۸۸،۶ و ۷۵،۱ درصد بوده است.

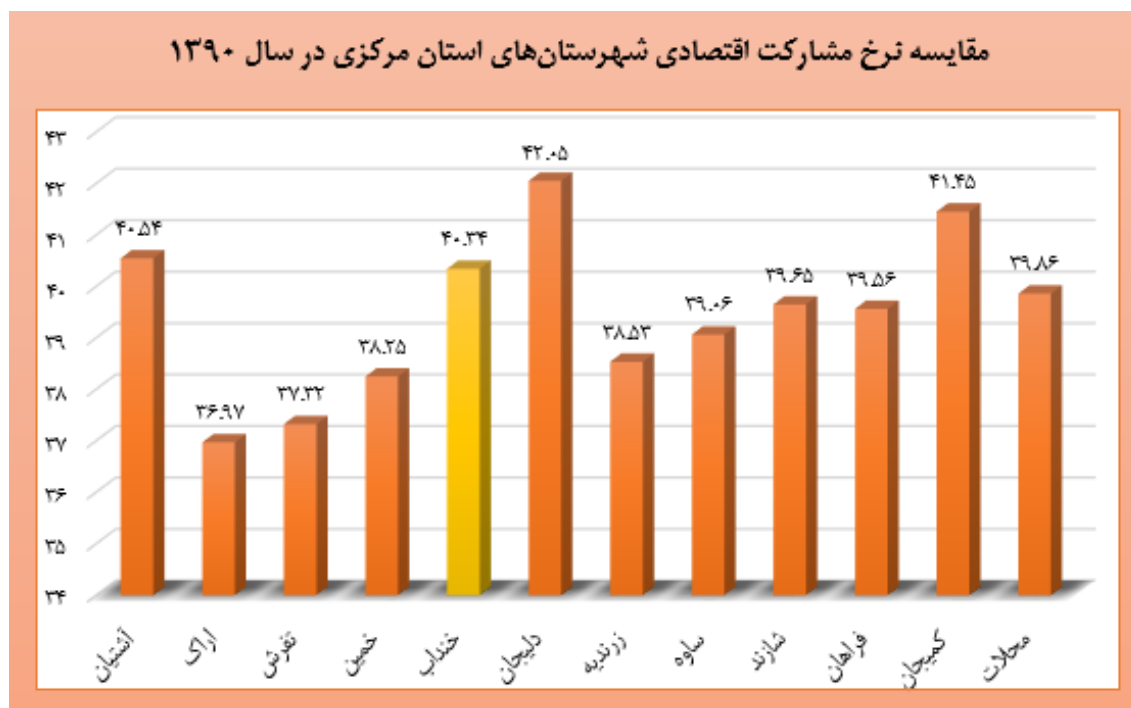
شکل ۵: مقایسه نرخ باسوادی جمعیت شهری و روستایی شهرستان های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

شکل بعد ضریب شهرنشینی شهرستان های استان مرکزی را نشان می دهد. همانگونه که مشخص است شهرستان خداب در سال ۹۰، با ضریب شهرنشینی ۲۱،۴۲ در رتبه یازدهم در میان شهرستان های استان مرکزی قرار گرفته است.

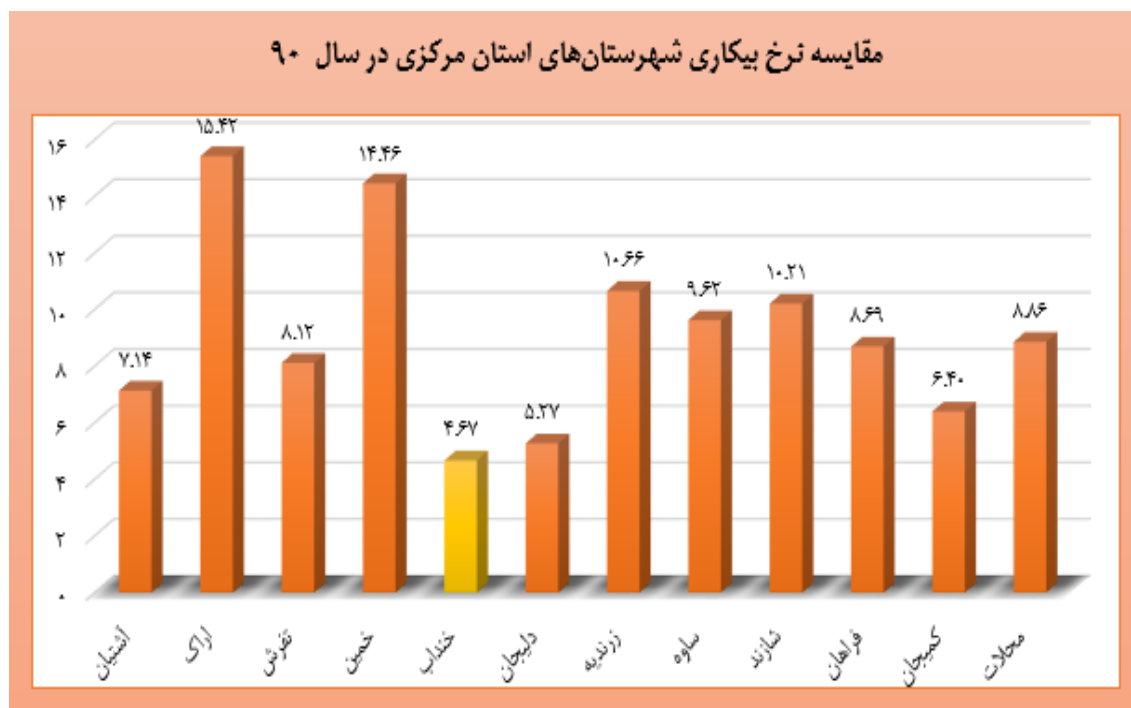
شکل ۶: مقایسه ضریب شهرنشینی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

همانگونه که در شکل بعد مشخص است، شهرستان خنداب با نرخ مشارکت اقتصادی ۴۰,۳۴ درصد در سال ۱۳۹۰ در رتبه چهارم میان شهرستان‌های استان مرکزی از منظر این شاخص، قرار گرفته است.

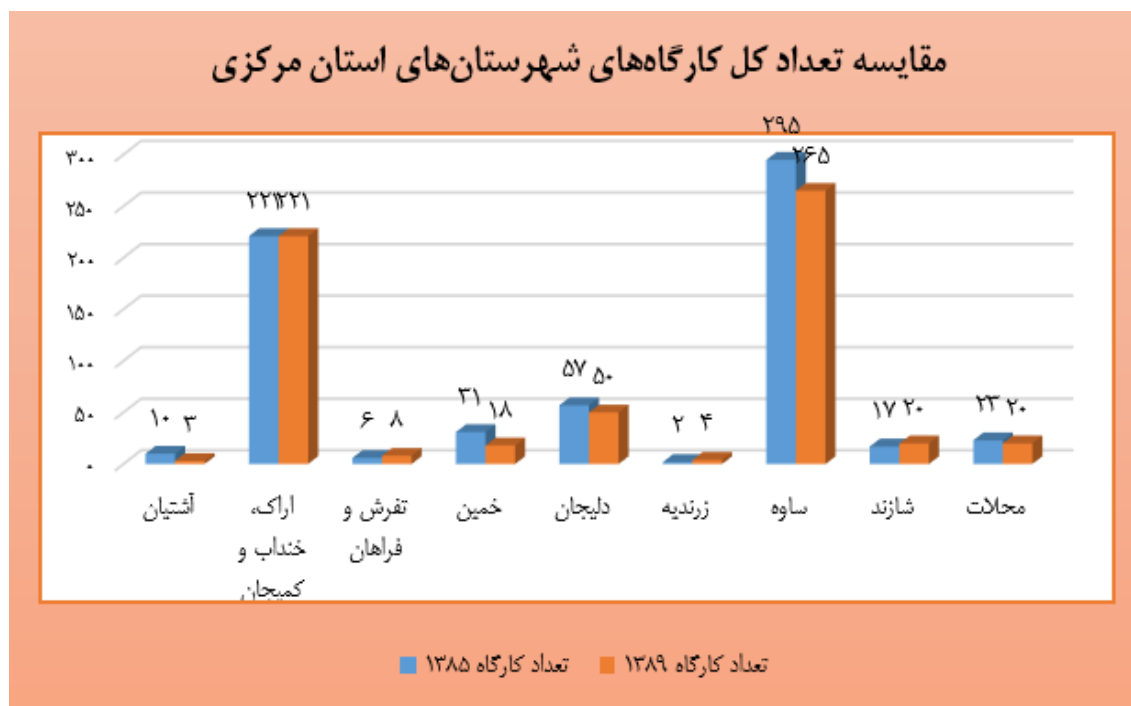
شکل ۷: مقایسه نرخ مشارکت اقتصادی شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

مقایسه نرخ بیکاری در شهرستان‌های مختلف استان مرکزی در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که شهرستان خنداب با نرخ بیکاری ۴.۶۷ در رتبه آخر از منظر این شاخص قرار گرفته است و کمترین نرخ بیکاری را در استان به خود اختصاص داده است.

شکل ۸: مقایسه نرخ بیکاری شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

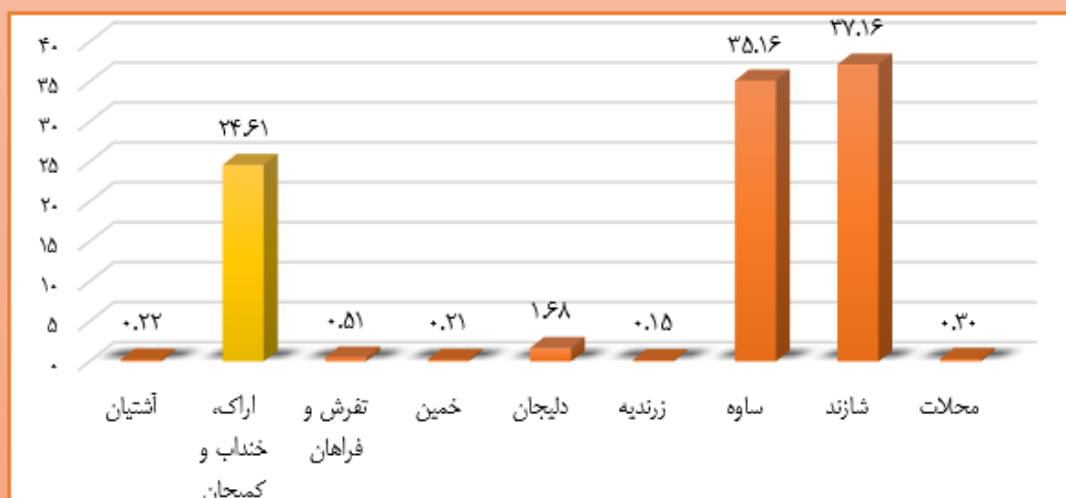
شکل بعد به مقایسه تعداد کارگاه‌های شهرستان‌های استان مرکزی در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۹ می‌پردازد. مطابق سالنامه آماری استان مرکزی که توسط مرکز آمار ایران منتشر شده است، آمار شهرستان خنداب در سال‌های مورد بررسی در شهرستان اراک لحاظ شده است و از این رو امکان بررسی دقیق برخی شاخص‌ها در خصوص این شهرستان وجود ندارد.

شکل ۹: مقایسه تعداد کل کارگاه‌های صنعتی شهرستان‌های استان مرکزی

شکل بعد به مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت شهرستان‌های استان مرکزی از کل ارزش افزوده این بخش در سال ۱۳۸۵ می‌پردازد. با توجه به اینکه آمار ارزش افزوده شهرستان خنداب در سال مورد بررسی به همراه شهرستان کمیجان در آمار شهرستان اراک لحاظ شده است، نمی‌توان درخصوص سهم ارزش افزوده این شهرستان به درستی قضاوت نمود.

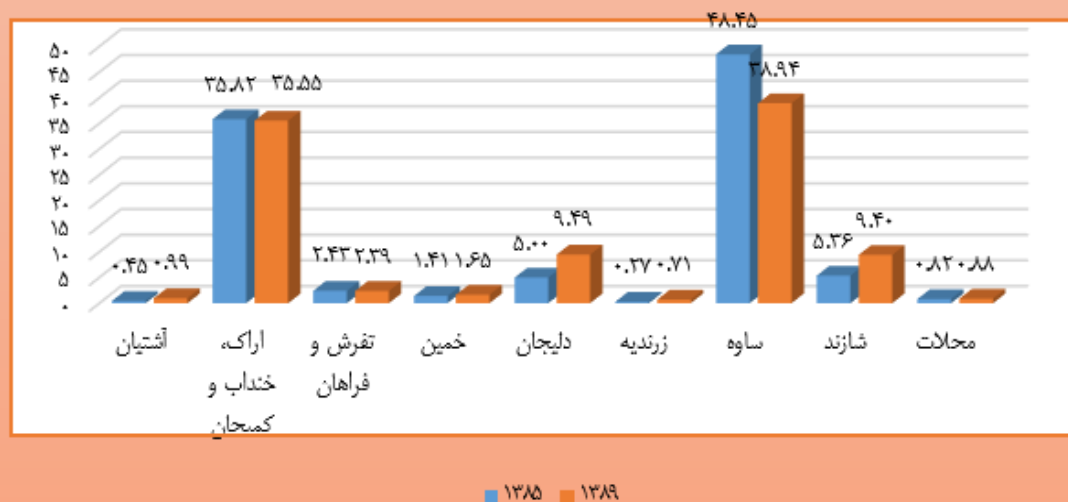
مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت در شهرستان های استان مرکزی در سال ۱۳۸۵

شکل ۱۰: مقایسه سهم ارزش افزوده بخش صنعت در شهرستان های استان مرکزی در سال ۱۳۸۵

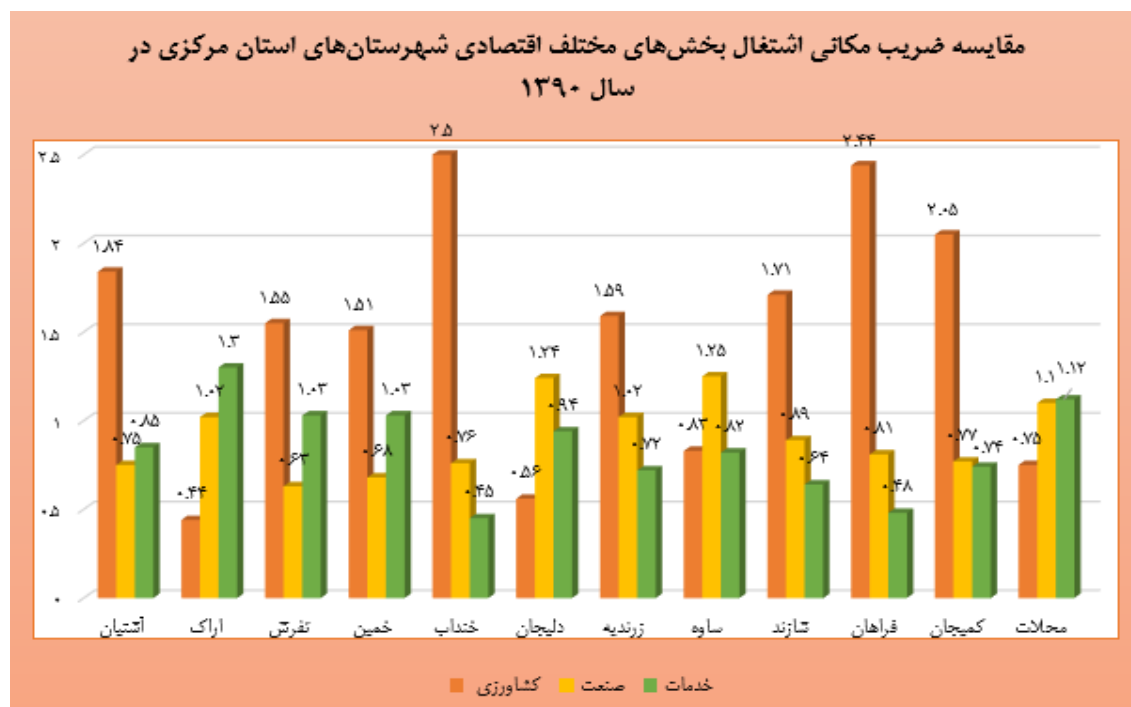
با توجه به لحاظ شدن آمارهای شهرستان خنداب در شهرستان اراک، نمی توان به درستی در مورد سهم اشتغال بخش صنعت خنداب اظهار نظر نمود. شکل بعد به مقایسه سهم اشتغال بخش صنعت شهرستان های مختلف استان در دو بازه زمانی ۱۳۸۵ و ۱۳۸۹ می پردازد.

مقایسه سهم اشتغال در بخش صنعت شهرستان‌های استان مرکزی از کل اشتغال صنعت استان

شکل ۱۱: مقایسه تغییرات سهم اشتغال بخش صنعت در شهرستان‌های استان مرکزی

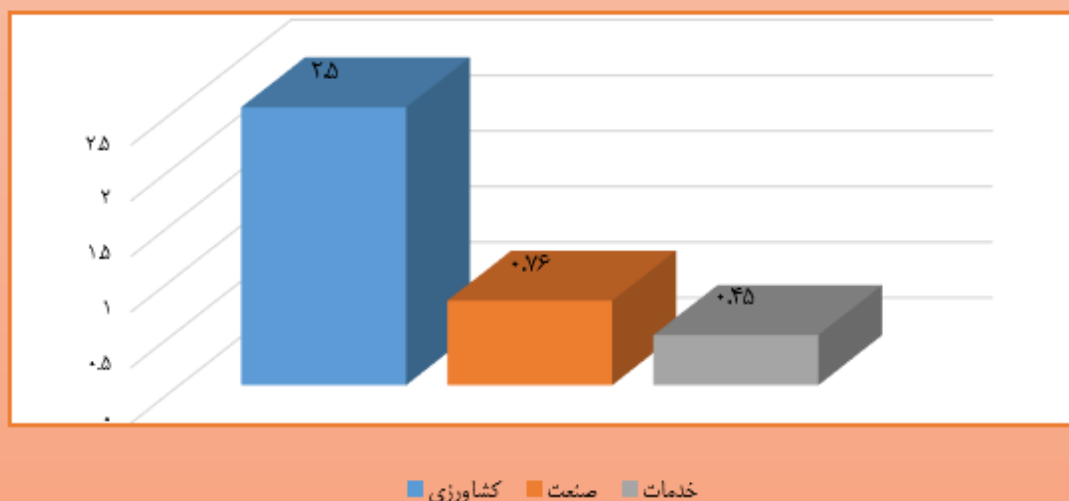
شکل بعد به مقایسه ضریب مکانی اشتغال شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰ می‌پردازد. همانگونه که مشخص است شهرستان خنداب در بخش کشاورزی دارای مزیت است. این شهرستان بیشترین ضریب مکانی کشاورزی را در میان شهرستان‌های استان دارد. همچنین این شهرستان کمترین ضریب مکانی بخش خدمات را در میان شهرستان‌های استان مرکزی به خود اختصاص داده است.

شکل ۱۲: مقایسه ضریب مکانی اشتغال بخش‌های مختلف اقتصادی در شهرستان‌های استان مرکزی در سال ۱۳۹۰

نمودار زیر شاخص ضریب مکانی شهرستان خنداب را در بخش‌های خدمات، صنعت و کشاورزی در سال ۱۳۹۰، نشان می‌دهد.

ضریب مکانی بخش‌های مختلف اقتصادی شهرستان خنداب در سال ۱۳۹۰

شکل ۱۳: ضریب مکانی بخش‌های مختلف اقتصادی شهرستان خنداب در سال ۱۳۹۰

همانگونه که مشخص است تنها بخش کشاورزی این شهرستان از منظر شاخص ضریب مکانی دارای مزیت است. جدول ذیل، به بررسی فعالیت‌های خرد شهرستان خنداب که دارای مزیت نسبی هستند، می‌پردازد.

جدول ۱: فعالیت‌های دارای مزیت نسبی شهرستان خنداب در سال ۱۳۹۰

رتبه	فعالیت	ضریب مکانی
۱	کشت و صنعت	۵,۴۱
۲	کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۲,۵۰
۳	ساختمان	۱,۷۱

همانطور که مشخص است فعالیت مربوط به کشت و صنعت با ضریب مکانی ۵,۴۱ دارای بیشترین مزیت نسبی در سطح شهرستان خنداب است. پس از فعالیت کشت و صنعت فعالیت کشاورزی رتبه دوم را داراست و در نهایت بخش ساختمان در رتبه سوم قرار دارد.

۲ مهمترین نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای شهرستان خنداب

این قسمت برگرفته از نتایج گزارش تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای استان مرکزی است. نتایج این بخش در کنار نتایج حاصل از تفکر ارزشی، می‌تواند تصویر مناسب‌تری از فضای شهرستان خنداب ارائه دهد.

۱-۲ نقاط قوت

- S1: بالاترین تراکم جمعیت روستایی با پرجمعیت‌ترین روستاها که امکان خدمات‌رسانی یکپارچه را فراهم می‌کند
- S2: وجود چشم‌اندازهای طبیعی و جاذبه‌های گردشگری فراوان و منحصر به فرد طبیعی و تاریخی
- S3: منابع مناسب آب سطحی و زیرزمینی
- S4: اراضی کشاورزی مستعد و حاصلخیز و رونق باغداری به عنوان منبع درآمد مطمئن کشاورزان و زمینه‌های گسترش فعالیت‌های آبی‌پروری و کشت گیاهان گلخانه‌ای
- S5: تاثیر پروژه ملی آب سنگین در افزایش اشتغال و توسعه زیرساخت‌ها و درآمد محلی

۲-۲ نقاط ضعف

- W1: عدم توازن در شاخص‌های جمعیتی، سطح سواد پایین شاغلین و مهاجرفرست و جزو مناطق کمتر توسعه یافته
- W2: کمبود فعالیت‌های بانکی و واسطه‌گری مالی (فقدان نمایندگی بیمه و تنها ۴ واحد بانکی)
- W3: ضعف شدید امکانات بهداشتی و درمانی
- W4: ضعف در شبکه ارتباطات، حمل و نقل و انرژی

- W5: ضعف در فعالیتهای وابسته به کشاورزی مانند گسترش دامداری‌ها و پرورش طیور
- W6: عدم توسعه واحدهای صنعتی، قطب‌ها و شهرک‌های صنعتی
- W7: ضعف در پیوندهای درون استانی
- W8: آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از استقرار مجتمع آب سنگین
- W9: کمبود صنایع تبدیلی، انبار و سردخانه با توجه به قابلیت‌های زراعی و باغی
- W10: عدم استقبال سرمایه‌گذاران بخش خصوصی

۳-۲ فرصت‌ها

- O1: برخورداری از موقعیت مناسب جغرافیایی در ارتباط با استان‌های غربی
- O2: امکان استفاده از زمینه‌های فعالیت گسترده کشاورزی و باغداری با ایجاد صنایع تبدیلی
- O3: امکان توسعه خدمات و فعالیتهای وابسته به پروژه استراتژیک آب سنگین

۴-۲ تهدیدات

- T1: پدافند غیرعامل و وجود پروژه استراتژیک آب سنگین و نیروهای دفاعی مربوطه
- T2: عدم یکنواختی فرهنگی و وجود مشکلات فرهنگی اجتماعی و آسیب‌های آن

۳ وضعیت توان اکولوژیکی شهرستان خنداب

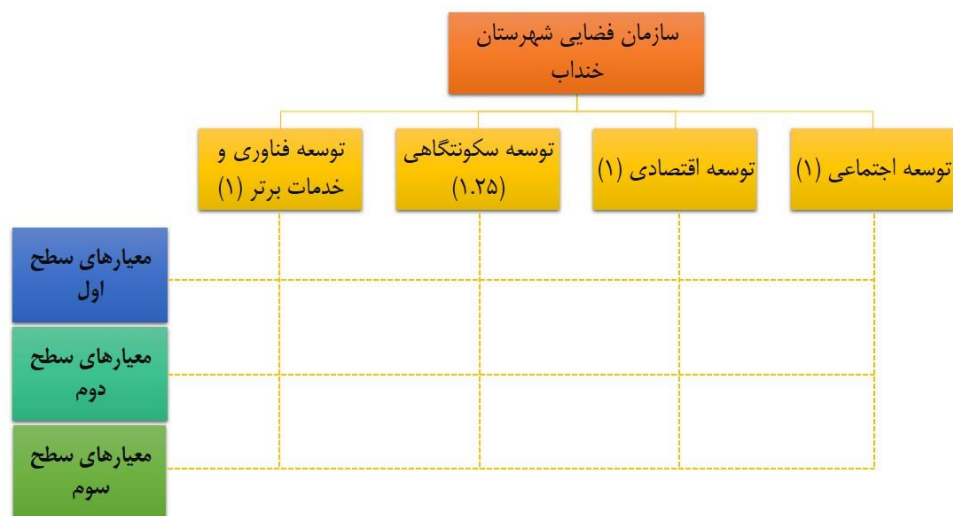
همانگونه که نقشه توان اکولوژیک شهرستان خنداب نشان می‌دهد این شهرستان قابلیت توسعه فعالیت‌های کشاورزی را در حد بالایی داراست. توسعه فعالیت‌های سکونتگاهی و توسعه فعالیت‌های صنعتی نیز در این شهرستان در وضعیت مناسبی قرار دارد اما امکان توسعه فعالیت‌های گردشگری در این شهرستان محدود است. هیچ بخشی از این شهرستان در محدوده نواحی حفاظتی استان قرار ندارد.

شکل ۱۴: نقشه توان اکولوژیک شهرستان خنداب

۴ وضعیت توسعه اقتصادی، اجتماعی، سکونتگاهی و فناوریانه شهرستان خنداب

تحلیل سازمان فضایی وضعیت موجود استان نشان می‌دهد که شهرستان خنداب از لحاظ توسعه‌یافتگی اجتماعی، اقتصادی، سکونتگاهی و فناوری و خدمات برتر در وضعیت بسیار نامطلوبی قرار گرفته است.

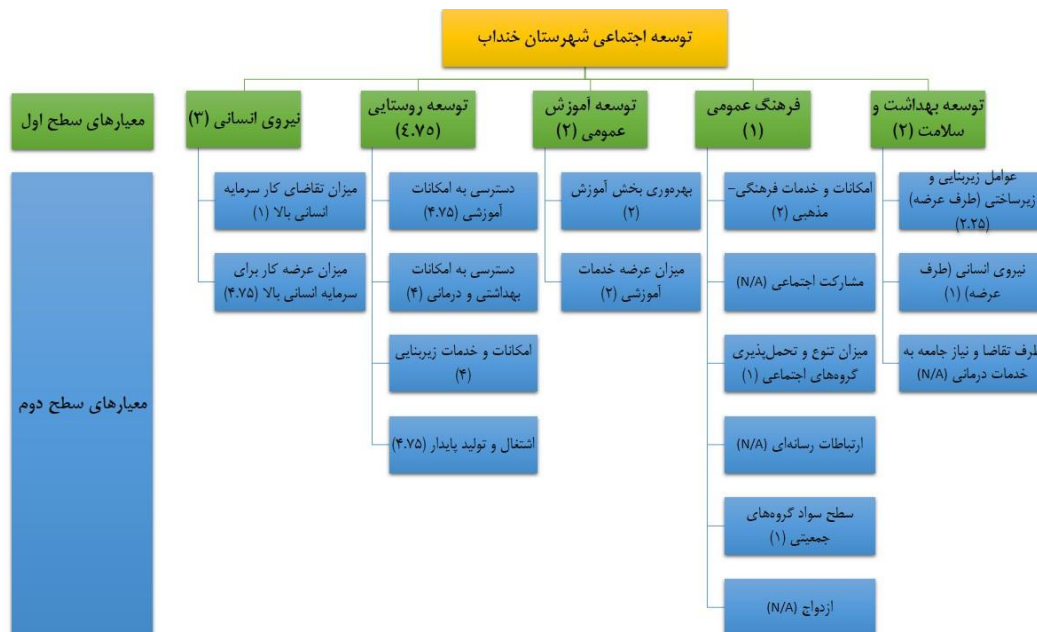

شکل ۱۵: شمای کلی از وضعیت توسعه‌یافتگی سازمان فضایی شهرستان خنداب در مقایسه با سایر شهرستان‌های استان مرکزی

در ادامه به بررسی وضعیت توسعه‌یافتگی شهرستان در هر یک از بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، سکونتگاهی و فناوری و خدمات برتر پرداخته شده است. لازم به ذکر است اعداد درون پرانتز توصیفی، نسبی و تقریبی است. به این معنا که اگر بخواهیم وضعیت توسعه اجتماعی شهرستان خنداب را در مقایسه با دیگر شهرستان‌های استان با توجه به شاخص‌های در دسترس، بررسی نماییم، بر روی طیف لیکرت ۵ تایی، عدد ۱ نشان می‌دهد که شهرستان خنداب وضعیت بسیار نامطلوبی نسبت به سایر شهرستان‌های استان مرکزی در این حوزه دارد. این اعداد توصیفی از وضعیت سازمان فضایی وضعیت موجود استان مرکزی هستند که در گزارش «سازمان فضایی وضع موجود و عدم قطعیت‌های تاثیرگذار بر آن»، بدان پرداخته شده است. در این گزارش با استفاده از معیارهایی در سه سطح مختلف، وضعیت توسعه‌یافتگی استان مرکزی در ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفت. معیارها و شاخص‌ها با مشارکت خبرگان و متخصصان عضو پانل‌ها تعیین شد و اوزان مربوط به آن‌ها نیز به واسطه مشارکت خبرگان دلفی و پانل، استخراج شد. سایر جزییات، در گزارش مذکور آورده شده است و از ذکر مجدد آن در این گزارش اجتناب شده است.

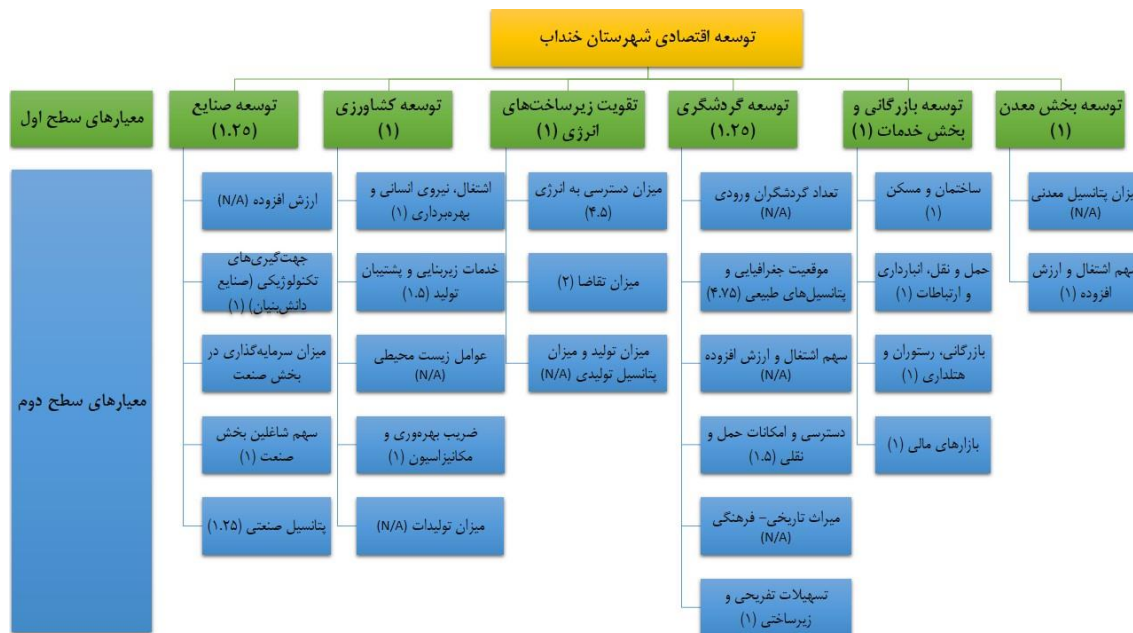
باید توجه داشت که این مقایسه به دلیل عدم دسترسی به لایه‌ها و داده‌های سایر استان‌ها، فقط در سطح استان مرکزی انجام شده است و وضعیت مطلوب یک شهرستان در رابطه با معیاری خاص، الزاما به معنای وضعیت مطلوب آن شهرستان در کشور نخواهد بود.

بررسی سازمان فضایی توسعه اجتماعی شهرستان خنداب نشان می‌دهد این شهرستان در تمامی شاخص‌های مورد بررسی به استثنای توسعه روستایی، وضعیت نامطلوبی دارد.

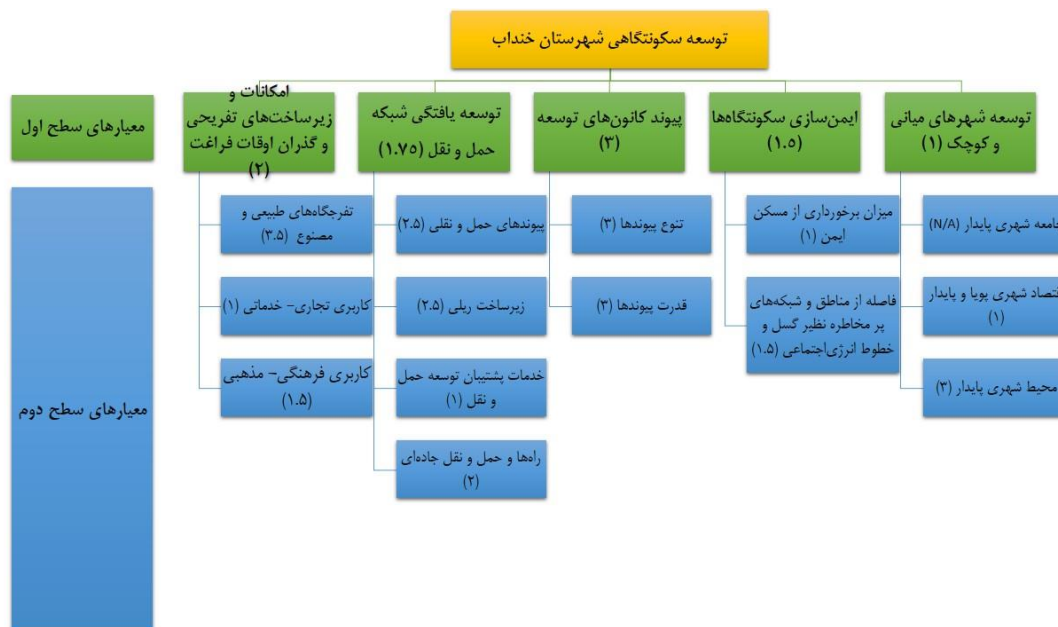
شکل ۱۶: وضعیت توسعه اجتماعی شهرستان خنداب از منظر شاخص‌های مختلف

بررسی سازمان فضایی توسعه اقتصادی شهرستان خنداب نشان می‌دهد این شهرستان در تمامی شاخص‌های مورد بررسی وضعیت به شدت نامطلوبی دارد. این موضوع با توجه به وضعیت توان اکولوژیکی این شهرستان در توسعه فعالیت‌های صنعتی، کشاورزی و گردشگری، بسیار قابل تأمل است.

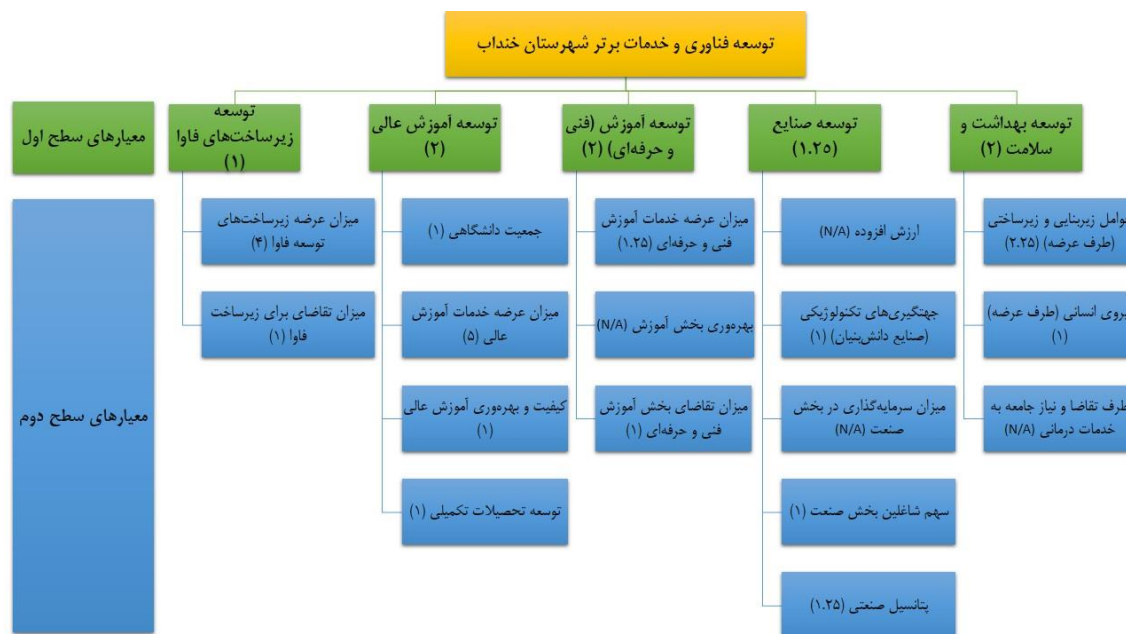
شکل ۱۷: وضعیت توسعه اقتصادی شهرستان خنداب از منظر شاخص‌های مختلف

بررسی سازمان فضایی توسعه سکونتگاهی شهرستان خنداب نشان می‌دهد این شهرستان در تمامی شاخص‌های مورد بررسی وضعیت نامطلوبی دارد.

شکل ۱۸: وضعیت توسعه سکونتگاهی شهرستان خداب از منظر شاخص‌های مختلف

بررسی سازمان فضایی توسعه فناوری و خدمات برتر شهرستان خداب نشان می‌دهد این شهرستان در تمامی شاخص‌های مورد بررسی به استثنای عرضه خدمات آموزش عالی و عرضه زیرساخت‌های توسعه فاوا، وضعیت بسیار نامطلوبی دارد.

شکل ۱۹: وضعیت توسعه فناوری و خدمات برتر شهرستان خنداب از منظر شاخص‌های مختلف

۵ نتایج حاصل از تفکر ارزشی در خصوص شهرستان خنداب

در مطالعه تفکر ارزشی، تلاش شد تا با عناوین و بیان‌های مختلف، تصاویر، مطلوب‌ها و نامطلوب‌ها و دغدغه‌های بازیگران هر شهرستان استخراج شود. در ادامه به مهمترین نتایج به دست آمده در هر بخش اشاره می‌شود.

۱-۵ مهمترین دغدغه‌ها

دغدغه‌ها، مهمترین مسائلی هستند که در آینده برای شهرستان ایجاد مشکل خواهند کرد و با راهکارهای مناسب می‌توان مانع از بروز مشکلات ناشی از آن‌ها و یا مانع پیشرفت مشکلات به وجود آمده شد. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهم‌ترین دغدغه‌های شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- وجود مجتمع آب سنگین و آلودگی احتمالی آن
- اشتغال جوانان و نبود مشاغل متنوع
- عدم استقبال از سرمایه گذاران
- زیرساخت‌های حمل و نقل و نامناسب بودن خطوط مواصلاتی
- آسیب‌های اجتماعی به ویژه اعتیاد
- مشکلات فرهنگی و اجتماعی
- مشکلات مسکن و عدم اجرای مسکن مهر در شهرستان
- نداشتن نماینده مستقل در مجلس شورای اسلامی
- آلودگی هوا

- متمرکز نبودن ادارات
- کاهش تولید محصولات کشاورزی
- کمبود فضا و امکانات ورزشی
- سنتی بودن کشاورزی و مصرف بی رویه آب
- کمبود امکانات و خدمات بهداشتی و درمانی
- کمبود افراد متخصص بومی و عدم استفاده از آنان
- عدم وجود مبلمان شهری مناسب و فضای سبز کافی
- کم آبی و خشک شدن چاه‌های شهرستان و رودخانه قره‌چای

۲-۵ موضوعات و مسائل غیرقابل قبول

موضوعات و مسائل غیرقابل قبول، در حقیقت تفاوت میان انتظارات و واقعیت‌ها است و به مسائل غیرقابل قبولی اشاره می‌کند که در حال حاضر وجود داشته و برای شهرستان نامطلوب هستند. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین موضوعات و مسائل غیرقابل قبول شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- کمبود امکانات و خدمات و نبود زیرساخت‌های لازم اعم از مکان‌های فرهنگی و ورزشی مناسب، فضای سبز و شهرسازی، نبود کتابخانه و امکانات کتابخوانی، دسترسی نداشتن به اینترنت در روستاهای شهرستان،
- وضعیت نامناسب راه‌های مواصلاتی
- آسیب‌های اجتماعی
- بیکاری
- ضعف مدیریت و عدم استفاده از توان بومی منطقه

- پایین بودن سطح درآمد
- استفاده از راه های خنداب جهت قاچاق کالا
- عدم آموزش مهارت های لازم به افراد به ویژه کشاورزان
- مکانیزه نبودن کشاورزی
- مهاجرت
- مشکلات فرهنگی
- عدم اطلاع رسانی درست به جوانان و زوجها جهت افزایش جمعیت
- عدم توزیع عادلانه اعتبارات و نیز عدم حمایت از سرمایه گذاران
- کمبود دانشگاه های معتبر
- کمبود نیروهای انسانی در ادارات
- مشکلات ناشی از مجتمع آب سنگین به ویژه افزایش نیروهای نظامی در منطقه
- عدم تأمین مسکن کارکنان ادارات
- حضور دامها در سطح شهر
- کمبود یا نبود خدماتی از قبیل نبود نمایندگی دفاتر کارخانجات و ایران خودرو و سایپا
- عدم دسترسی به آب شرب بهداشتی و برداشت بی رویه آب و خشکسالی
- تخریب و تصرف اراضی ملی به شکل گسترده

۳-۵ روندهای اجتناب ناپذیر و واقعیت ها

منظور از واقعیت ها و روندهای اجتناب ناپذیر، مواردی است که اتفاق می افتند و کنترلی روی آنها وجود ندارد. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین روندهای اجتناب ناپذیر شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- عدم شناخت مسئولین از وضعیت واقعی شهرستان و عدم توجه به پتانسیل های منطقه
- عدم توسعه زیرساخت ها
- مهاجرت و کاهش جمعیت
- حاکم بودن روابط به جای ضوابط در ادارات
- مشکلات اقتصادی و عدم وجود عدالت درآمدی
- معضل بیکاری و به تبع آن افزایش آسیب‌های اجتماعی نظیر جرم و گرایش به اعتیاد و طلاق
- عدم نیروی متخصص بومی
- مشکلات جوانان و عدم ارائه آموزش‌های لازم
- عدم تمرکز دفاتر مرکزی کارخانجات
- ساخت و سازهای غیر مجاز
- عدم توسعه زیرساخت ها
- وجود نیروگاه آب سنگین خنداب
- خشکسالی و کم آبی به دلیل مصارف بی‌رویه شهری و کشاورزی

۴-۵ ویژگی‌های مطلوب آینده

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین ویژگی‌های مطلوب آینده شهرستان از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- عدم استقرار صنایع آلاینده
- استقرار نقاط صنعتی در ناحیه صنعتی بصورت متمرکز

- وجود نیروی انسانی فعال و توانمند
- قطب کشاورزی با توان کشاورزی بالا و رشد روش‌های نوین در عرصه کشاورزی
- رشد اقتصادی
- توسعه و عمران شهری
- توسعه ورزش در شهرستان
- نبود ترافیک
- حضور مدیران دلسوز و توانمند
- افزایش مشارکت اجتماعی و احیای آموزه‌های دینی
- داشتن منابع آبی مناسب
- رونق دامپروری و کشاورزی
- وجود استعدادهای بالقوه و اندیشمندان بزرگ تحول آفرین
- قرار گرفتن در کریدور ورودی استان‌های دیگر

۵-۵ ویژگی‌های نامطلوب آینده

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین ویژگی‌های نامطلوبی که در آینده ممکن است گریبان‌گیر شهرستان باشد، از نظر خبرگان و متخصصان عبارت است از:

- پراکندگی روستاها
- مشکلات و آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی
- آلودگی محیط زیست
- بیکاری

- نبود مهمانسرا ، تالار و اماکن ورزشی
- حضور مدیران ضعیف و بدون دغدغه
- نداشتن راه‌های مواصلاتی استاندارد و مناسب بخصوص جاده نامناسب خنداب - اراک
- کمبود فضاهای سبز
- عدم استفاده از موقعیت‌های استراتژیک شهر اراک و روستاهای نزدیک
- عدم توسعه اقتصادی مردم ، ضعف مدیریت کلان شهری و ساختارهای نامناسب اجتماعی
- بحران کم آبی و خشکسالی
- کمبود خدمات و امکانات درمانی و بهداشتی
- حمایت نکردن از کشاورزان و دامداران

۵-۶ ویژگی‌هایی که مطلوب است شهرستان در آینده به واسطه آن‌ها شناخته شود

متخصصان و خبرگان شهرستان، تمایل دارند در آینده شهرستان آن‌ها به واسطه این ویژگی‌هایی مثبت در استان و کشور شناخته شود. با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین ویژگی‌هایی که مطلوب است در آینده شهرستان به واسطه آن‌ها شناخته شود مطابق نظر خبرگان و متخصصان، عبارت است از:

- وجود اشتغال پایدار
- منطقه خوش آب و هوا با طبیعت منحصر به فرد
- صنعتی و پیشرفته
- دارای ساختار مناسب شهری
- دارای اقتصادی پویا

- مقابله‌کننده با خشکسالی و بحران بی‌آبی
- منطقه گردشگری
- افتخار کردن به مفاخر علمی و استعدادهای ورزشی
- شهری کوچک و با فرهنگ اجتماعی بالا
- شهری زیبا با باغاتی فراوان و روستاهایی قدیمی
- دارای امکانات رفاهی و آموزشی
- شهرستان فرهنگ، هسته‌ای و کشاورزی
- دارالمومنین
- شهرستان ولايتمدار

۷-۵ مهمترین محدودیت‌های توسعه

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین محدودیت‌هایی که می‌تواند توسعه شهرستان را با مشکل مواجه سازد، مطابق نظر خبرگان و متخصصان، عبارت است از:

- موقعیت جغرافیایی (کوه‌ها و حریم رودخانه قره‌چای)
- نظامی بودن منطقه
- مشکل کم آبی
- عدم تمایل در بکارگیری نیروهای بومی
- نداشتن یک نماینده مستقل در مجلس شورای اسلامی
- آلودگی محیط زیست و هوا
- کمبود امکانات و خدمات اولیه زندگی در مرکز شهرستان

- وجود مجتمع قطران به تبع آن محدودیت های ایجاد شده
- نزدیکی به شهرستان ملایر
- زیرساخت‌های حمل‌ونقل نامناسب
- وجود روابط بجای ضوابط در مناسبات اداری
- عدم وجود مدیران و نیروهای بومی و دلسوز
- وجود فرصت‌های اشتغال در سایر مناطق
- عدم تمایل افراد به تحصیلات عالی
- روستاهایی فاقد امکانات مناسب جهت تأمین نیازها
- محدودیت اقتصادی
- کمبود خدمات و امکانات درمانی و تخصصی
- عدم جذب سرمایه گذار و اعتبارات استانی
- عدم ارتباط قوی مردم و مسئولان
- کمبود فضاهای فرهنگی و ورزشی
- پایین بودن سطح سواد مردم
- خشکسالی، عدم حمایت از کشاورزان و عدم مدرن بودن ادوات کشاورزی
- ضعف شدید فرهنگی و نبود آموزش‌های لازم

۵-۸ مهمترین مزیت‌های شهرستان خنداب

با توجه به مطالعات انجام شده در طرح آینده‌نگاری آمایش استان مرکزی، مهمترین مزیت‌های شهرستان، مطابق نظر خبرگان و متخصصان، عبارت است از:

- قرارگیری در بهترین نقطه استان
- وجود رودخانه قره چای
- وجود شرایط بسیار مطلوب برای کشاورزی
- منابع آب زیرزمینی غنی
- کوهستانی و سرسبز بودن و دارا بودن آب و هوای مناسب
- ظرفیت بالا در سرمایه‌گذاری در کلیه بخش‌ها
- مزیت اقتصادی
- مزیت امنیتی
- وجود مفاخر علمی و تأثیر گذار
- فرهنگ غنی
- دارای نیروی جوان و نخبه و با استعداد در زمینه‌های علمی و ورزشی
- تولید و صادرات محصولات کشاورزی متنوع و منحصربه‌فرد
- مجتمع آب سنگین
- رونق بخش کشاورزی و باغداری و دامپروری

۶ نقش شهرستان در راستای تحقق اهداف و پیاده‌سازی راهبردها

با توجه به چشم‌انداز آمایشی، اهداف و راهبردهای آمایشی کلانی که در فضاهای سناریوهای استان پابرجا هستند، شهرستان خنداب باید نقش‌های متفاوت و متعددی را بر عهده داشته باشد. جدول ذیل به تناسب راهبردهای آمایشی، وظایف و ماموریت‌های شهرستان خنداب را نشان می‌دهد. در این جدول به موارد اصلی و اساسی اشاره شده است.

جدول ۲: ماموریت‌ها و وظایف خاص شهرستان خنداب در جهت پیشبرد راهبردهای کلان استان

ماموریت‌ها و وظایف خاص شهرستان خنداب	راهبردهای آمایشی پابرجای استان مرکزی
تقویت فرهنگ عمومی، توسعه فضاهای فرهنگی و ورزشی، تقویت پیوندهای درونی استان	استراتژی ۱: تقویت هویت منطقه‌ای-مکانی استان مرکزی و فراهم آوردن زمینه‌های نگهداشت نخبگان استان
توسعه زیرساخت‌های صنعتی و هدایت‌شده، ایجاد و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط مرتبط با صنایع پسین و پیشین کشاورزی	استراتژی ۲: گذار از صنایع سنگین به انجام فعالیت‌های مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته
توسعه کشت گلخانه‌ای، دامپروری‌های صنعتی و نیمه‌صنعتی و مجتمع‌های دامپروری، توسعه باغات با تاکید بر شیوه‌های نوین باغداری	استراتژی ۳: توسعه کشاورزی پیشرفته
تقویت زیرساخت‌های ارتباطی و انرژی، توسعه زیرساخت‌های بهداشتی و درمانی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، توسعه آموزش‌های فنی و مهارتی، ایمن‌سازی سکونتگاه‌ها، تمرکز بر پدافند غیرعامل	استراتژی ۴: افزایش توازن در نظام فضایی استان
گردشگری محلی و ایجاد و توسعه امکانات و خدمات رفاهی گردشگری	استراتژی ۵: توسعه کریدور گردشگری استان

۷ نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

شهرستان خنداب پس از شهرستان‌های آشتیان و کمijan، کم‌وسعت‌ترین شهرستان استان مرکزی است، اما از لحاظ سهم جمعیتی در رتبه پنجم میان شهرستان‌های استان و پس از اراک، ساوه، شازند و خمین قرار گرفته است. این شهرستان، پس از شهرستان فراهان، بیشترین سهم جمعیت روستایی استان و کمترین ضریب شهرنشینی را به خود اختصاص داده است. همچنین شهرستان خنداب، کمترین نرخ بیکاری را در استان دارد. مطابق شاخص ضریب مکانی اشتغال، این شهرستان در بخش کشاورزی دارای مزیت است و بیشترین میزان ضریب مکانی کشاورزی را در استان به خود اختصاص داده است. همچنین این شهرستان کمترین ضریب مکانی بخش خدمات را در میان شهرستان‌های استان مرکزی دارد. این شهرستان قابلیت توسعه فعالیت‌های کشاورزی را در حد بالایی داراست. توسعه فعالیت‌های سکونتگاهی و توسعه فعالیت‌های صنعتی نیز در این شهرستان در وضعیت مناسبی قرار دارد اما امکان توسعه فعالیت‌های گردشگری در این شهرستان محدود است. تحلیل سازمان فضایی وضعیت موجود استان نشان می‌دهد که شهرستان خنداب از لحاظ توسعه‌یافتگی اجتماعی، اقتصادی، سکونتگاهی و فناوری و خدمات برتر در وضعیت بسیار نامطلوبی قرار گرفته است. با توجه به راهبردهای آمایشی استان مرکزی، شهرستان خنداب، نقش مهمی در پیشبرد راهبردهای تقویت هویت منطقه‌ای-مکانی استان مرکزی و فراهم آوردن زمینه‌های نگهداشت نخبگان استان، گذار از صنایع سنگین به ارائه خدمات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته، توسعه کشاورزی پیشرفته، افزایش توازن در نظام فضایی استان و توسعه کریدور گردشگری استان، بر عهده دارد.